

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

1 december 2008

Till Fiskeriverket
Box 423
401 26 Göteborg
Samt per mail till registrator@fiskeriverket.se

Remissyttrande över Fiskeriverkets förslag till Nationell förvaltningsplan för ål samt reglering av ålfisket 2009

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten från Luleå i norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. Förbundets medlemmar är 14 regionala skärgårdsföreningar. Vi arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Sammanfattning

Skärgårdarnas Riksförbund begär att förslaget till nationell förvaltningsplan för ål och åtgärder 2009 omarbetas. Vi accepterar inte Fiskeriverkets olika behandling av de skärgårdsbor som fiskar för sin inkomst. Det är märkligt att en statlig myndighet anser att den som tar mindre fångst ska få yrkesförbud, medan den som tar en större ska få fortsätta. SRF anser att yrkesverksamma näringsidkare skall behandlas likvärdigt. Denna fråga har även en koppling till EU:s konkurrensfrämjande regler.

Fiskeriverket är fullt medvetet om att man nu riskerar att slå sönder ett fundament i det småskaliga kust- och skärgårdsfisket. Denna traditionella kustfiskekultur har Fiskeriverket samtidigt i uppdrag att stödja och utveckla. Genom att välja nuvarande profil på förvaltningsplanen för ål motverkar man sitt samhällsuppdrag.

Vi anser att systemet med tillstånd per fiskeansträngning blir mycket komplicerat att genomföra. Fisket efter gulål respektive blankål sker med olika redskap och har olika traditioner längs olika kuster. Begränsningstider måste ta hänsyn till detta. Vi anser att föreslagna nya strängare minimimått är bra och även förslaget om utökade utsättningar av yngel. Vi föreslår att ett ekonomiskt nationellt kompensationsystem från kraftindustrin införs för turbindödad ål på motsvarande sätt som för laxen.

Vi anser att Sveriges förvaltningsplan kan avstå från flera av de föreslagna dyra och krångliga reglerna kring redskap och kontrollapparat fram till 2013, med tanke på ålfiskets kraftigt sviktande lönsamhet och marknadens utveckling. Normal efterlevnad av uppsatta regler måste räcka.

Vi anser att Sveriges förvaltningsplan för ål skall gälla enbart om andra EU-länder presterar och genomför motsvarande planer.

Bakgrund

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, väljer att lämna ett yttrande över Fiskeriverkets förslag till nationell förvaltningsplan för ål och åtgärder 2009. Vi har visserligen inte fått era förslag kring det framtida ålfisket på remiss. Men eftersom vi bevakar de bofasta skärgårdsbornas intressen och ser hur Fiskeriverket hantering av regler för ålfisket upprör många, vill vi härmed skicka följande synpunkter till er.

Det är med stor upprördhet SRF skriver detta yttrande. Vår upprördhet beror dels på den totala nonchalans ni visar de skärgårdsbor som i generationer bedrivit ett yrkesmässigt fiske efter ål. Vår upprördhet beror också på att ni med öppna ögon tycker att det är försvarbart att rasera det lilla kust- och skärgårdsfiske som ännu finns kvar i stora skärgårdsområden.

Sverige genomförde, genom Fiskeriverket, våren 2007 ensidigt en fridlysning av ålen mot bakgrund av den kraftigt minskade invandringen av yngel från Atlanten. Man gav samtidigt dispens till de fiskare som kunde dokumentera att de fiskade tillräckligt stora mängder ål. Genom åtgärden ansåg Fiskeriverket att Sverige uppfyllde de kommande kraven från EU. Givetvis protesterade vi mycket kraftigt mot denna ensidiga svenska åtgärd. Övriga aktiva ålfiskeländer avvaktade precis som vi förutsade med åtgärder, bara svenskt fiske drabbades.

Nu har EU genom en rådsförordning begärt att medlemsländerna ska göra en förvaltningsplan som ska lämnas till kommissionen senast 31.12.2008. De åtgärder kommissionen sedan godkänner ska genomföras från 1.7.2009. Planen ska innehålla åtgärder som minskar dödligheten genom människans verksamheter, med 40 % av biomassan blankål.

Vi vill naturligtvis inte förneka att situationen för ålen är ansträngd. Vi vet att färre yngel kommer till Sverige, men vi vet inte vilka faktorer det beror på. Vi vet inte heller hur stora yngelmängder det behövs för att fylla upp ett bestånd växande ål. Det vi vet är att mycket stora mängder ålyngel numera fiskas utmed Atlantkusten och säljs till bl.a. Kina för vidare uppfödning. Denna affär är idag så omfattande att den odlade ålen sänkt priset på den ål skärgårdsborna levererar med cirka 40 %. Vi ser alltså samma effekt som en gång den odlade laxen hade gentemot priset på vildfångad, när den blev en massprodukt för konsumenter. Denna mycket viktiga marknadsförändring är över huvud taget inte kommenterad i Fiskeriverkets rapport.

Vi vet också att beståndet av ål går att förbättra genom utplantering av yngel i lämpliga vatten. Det framgår tydligt av Fiskeriverkets material från t.ex. insjöar.

Vår första upprördhet

Vår första upprördhet beror på det totala ointresse Fiskeriverket visat de traditionellt ålfiskande skärgårdsborna i ert utredningsarbete. Ett över 60 sidor ingående remissmaterial har i lugn och ro arbetats fram utan att samråda med de människor vars inkomster ni vet att ni kommer att påverka. En vecka in i november skickar ni ut en remiss till utvalda myndigheter och organisationer. Sedan begär ni svar på remissen till 1.12.

Vi är allvarligt funderade om Fiskeriverket ens är intresserade av att få några synpunkter från ideella organisationer. Vi tolkar det i alla fall som ett ointresse av vilka åsikter eller förslag som kan finnas hos många av de människor som drabbas av era förslag.

Vår andra upprördhet

Denna gäller den grundsyn ni har till hur en åtgärdsplan skall utformas. Trots den massiva kritik det ensidiga svenska tidigare beslutet fick om fredning kopplat med dispenser för de mest aktiva ålfiskarna 2007 och 2008, så utgår ni från att just detta system skall gälla för svensk hållning gentemot EU-kommissionen för åtgärder från 2009 till 2013.

Av förslaget till förvaltningsplan framgår i klartext att ni på Fiskeriverket är fullt medvetna om att ni slår sönder ett fundament i det småskaliga skärgårdsfisket genom de åtgärder ni nu föreslår.

För att inte oroa läsarna döljer man redovisningen av antalet fiskare som tidigare fiskat ål eftersom ostkusten berör ett stort område med enskild fiskerätt. Fiskeriverket vet mycket väl att det inte krävs någon yrkesfiskelicens för att bedriva ålfiske här. Så när man redovisar, i tabell 6, "antal kustfiskare" för att visa hur många som är berörda av restriktionerna 2007 är siffrorna helt missvisande. Vi vet genom våra medlemsföreningar i Östergötland och Kalmar län att efter 2007 års förbud tvingades 2/3 av alla ålfiskare att upphöra med sitt fiske. Detta framgår direkt genom att räkna de fiskare som levererade till uppköparna. I första hand blev det givetvis näringsförbud för de som fiskar minst antal kilo ål och har ett kombinationsfiske för att få lönsamhet.

Om Fiskeriverket hade velat minska mängden fångad vandringsål innan den lämnar Sverige för Sargassohavet, då hade det räckt med att stänga ett eller ett par ålfiskeföretag för att nå samma effekt. Men vi känner igen politiken på gången. De största företagen gynnas genom att man stoppar de många små. Att en skärgårdskultur förstörs är uppenbarligen sådant man får ta tycker Fiskeriverket.

Enligt uppgift har under stoppet 2007, utan invändningar från Fiskeriverket, startat ett nytt stort ålfiskeföretag som redan första året, 2007, fiskade upp mot 20 ton ål. Att många små fiskeföretag i skärgårdarna oftast utgör delar i kombinerade företag som med sin samlade ekonomi håller denna skärgård levande, det är sådant som vi alltmer undrar om Fiskeriverket har någon kunskap om.

Fiskeriverkets stordriftsmani

Åtgärden att begränsa ålfisket 2007 genom att ge dispens till dem som råkar äga de största fiskevattnen eller har satsat på de största redskapen är helt fel anser vi. Förslaget att fortsätta med en gräns vid 400 kg fångad ål per år är ju samma sak som att utrota en näring långsamt. Eftersom ålen uppenbarligen inte är så hotad att inte dispens kan ges för yrkesfiske så anser vi också att alla företag behandlas rimligt lika.

De 393 yrkesfiskare som fått dispens 2007 fångade det året 673 ton ål. Enbart de fem största företagen står för cirka 86 ton. Att begränsa i den änden har aldrig ens diskuterats av fiskeriverket. Fiskeriverket har inte i rapporten ens diskuterat möjligheten att med frivilliga överenskommelser begränsa utrymmet för de största företagen.

Att sila mygg och svälja kameler

Uttrycket beskriver inkonsekvensen när mindre detaljer får mer uppmärksamhet än saker som är betydligt viktigare. Det är precis vad Fiskeriverket sysslar med. Man är mycket medveten

om att en stor del av vandringsålen som kommer från svenska vattendrag i verkligheten huggs i bitar i kraftverkens turbiner och att vandringsvägen upp för ålyngel också är stängd genom dammar. Ålen är långlivad och effekterna har kommit gradvis. Normalt när man i fiskepolitiken möter en sådan effekt ålägger man kraftbolagen att ordna kompensatorisk utsättning av fisk. Det är en väl etablerad tradition när det gäller lax i de norrländska älvarna.

Men när det nu gäller ålen och kraftintressena blir det bara fromma förhoppningar i en bilaga, givetvis odaterad och utan avsändare, som talar allmänt om att industrin ska ta fram en strategi om ett frivilligt åtagande av åtgärder. Ingenting om ansvar eller kostnader. Då duger minsann frivilliga åtgärder.

När det gäller den el som produceras finns det ju kraftverk i nästan alla vattendrag numera, stora som små. Vi anser att ett kompensatoriskt system införs av samma typ som för att beståndet av Östersjöfax skulle överleva. Detta skulle vara en kraftfull åtgärd för att trygga och gynna ålbeståndet och även andra fiskbestånd i svenska vattendrag, kustvatten och i Östersjön. Därmed tar också konsumenterna ekonomiskt ansvar för en av vattenkraftens hittills dolda (förträngda) kostnader i samhället.

Även med en låg avgift per producerad kWh skulle fiskevården tillföras stora summor för skyddsåtgärder. Detta borde vara det mer konkreta innehållet i överenskommelsen mellan kraftbolagen och Fiskeriverket. Bolagen klarar sig ändå eftersom man för över kostnaderna till kunderna. Den uppoffringen kan vi alla bära!

Effort system är orimligt konstruerat

I planen föreslås även några mer traditionella åtgärder. För gulålfisket föreslås ökad fredningstid och ett höjt minimimått samt färre redskap per fiskare. Dessa typer av åtgärder kan vi acceptera.

Dessutom föreslås ett "effort-system" där varje fiskare får ett visst antal valfria redskapsdagar. En sådan åtgärd kopplad till fiskeansträngningen kan vara tilltalande. Men den kan även bli mycket orättvis för vissa regioner. Redskap av helt olika storlek skall jämföras med varandra och man underskattar även det gulålfiske som sker samtidigt med blankålfisket längs ostkusten. Hur många dansk-ryssjor går det på ett bottengarn av visst djup, eller med dubbelt så lång landarm etc.? Nej, Fiskeriverket vet mycket väl att skärgårdsfiskare längs Östersjöns ostkust fiskar med både fasta och rörliga ryssjor/bottengarn av olika storlekar från maj till oktober. Vi kan därför inte ställa oss bakom ett effort-system med de snäva tidintervaller som föreslagits.

På västkusten tas närmare 1/3 av den svenska ålfångsten. För gulålfisket på västkusten där det förekommer flera hundra ryssjor per fiskare, tillåts fisket från 1.5 till 14.9, alltså 4,5 månader. Motsvarande fiske på ostkusten vill man begränsa samma typ av fiske till 3 månader. Dessutom vet man att fisket med bottengarn omfattar främst juli – oktober. Med tanke på att fisket omfattar både riktat fiske efter gulål och efter blankål anser vi att det skall gälla 1.5 till 30.10, alltså sex månader.

När det gäller fiske med fasta redskap anser vi att alla idéer med att redskapen ska stå öppna när ålfiskeförbud gäller är helt felaktiga. Fångst av annan fisk än ål har stor betydelse för det samlade kustfiskets ekonomi. Det enda rimliga kravet att ställa är att fiskarna släpper tillbaka i

sjön den bifångst av ål som det kan bli. Detta gäller ju för alla andra villkor vid t.ex. för liten längd på ålen eller om man fångar någon annan fredad art.

Utsättning av ål

Åtgärden med utökade utsättningar är bra att den genomförs. Det är ju dokumenterat att den fungerar vilket man ser på effekterna av utsättningar i insjöar och innerskärgårdar. Mot bakgrund av det vi sagt ovan om kompensationsuppfödning av glasål anser vi också att en småskalig vidareuppfödning av gulål inför utsättning bör förläggas till olika skärgårdar vilket kan ge värdefulla arbetstillfällen.

Samverkan inom EU

I en svensk nationell förvaltningsplan för ål som ska godkännas av EU skall givetvis skrivas in en reservation att den svenska planen endast gäller under förutsättning att övriga nationer framlägger och genomför motsvarande planer. Det inger ju inget större förtroende för remissen att inget redovisas om vilka åtgärder t.ex. våra grannländer planerar. Sverige har ingen anledning att ta ett större ansvar än andra länder för denna internationella art.

Ett exempel som visar hur olika två grannländer ser på sin uppgift är att enligt förslaget från danska Fiskeridirektoratet ska danska fritidsfiskare få fortsätta att fiska med sex ålryssjor i Öresund hela året utom under perioden 10 maj - 31 juli. Enligt Fiskeriverket ska en fiskare på exempelvis Ven inte kunna fiska lite ål ens till husbehov.

I Danmark kommer man enligt uppgift föreslå att även icke yrkesfiskande skärgårdsbor, yrkesfiskare utan ålfisketillstånd och fiskevattenägare fortsättningsvis kunna bedriva ett begränsat ålfiske för att fånga i vart fall lite ål till ett kok för husbehov. En motsvarande syn borde vi även ha i Sverige.

Skynda långsamt

I planen står inget om den dramatiska utvecklingen 2008 vilket är mycket förvånande. Det har dels utvecklats ett direkt priskrig genom importerad billigare ål uppfödd i Kina. Ynglen till denna uppfödning kommer från Europeiska kuster! Priset till fiskaren har sjunkit med 40 %. Under 2008 har dessutom märkts en minskad inköpsvilja bland konsumenterna till följd av propagandan mot köp av rödlistade arter som ålen.

Vi anser att dagens ålfiskare i landets skärgårdar nu är starkt hotade och därmed hela den yrkesmässiga småskaliga fiskekulturen där. Investeringsviljan är idag nere på fryspunkten. Det är visserligen bra att Fiskeriverket nu erkänner att det måste finnas en möjlighet för nästa generation att kunna överta en dispens. Det har man hittills givetvis stilenligt under lång tid vägrat. Vi anser att denna möjlighet skall gälla alla som fiskar yrkesmässigt, alltså inte bara de med Fiskeriverkets speciella licens som inte gynnar kombinationsföretagare.

Man behöver inte vidta fler aktiva åtgärder nu för att minska ålfisket innan det konstaterats om inte tillräcklig minskning av ålfisket ändå sker genom fridlysningen, färre fiskare och marknadsutvecklingen. Man måste också se om det kommer fram några verkliga åtgärder mot turbindöd och om utsättning av ålyngel ger önskade resultat innan man ägnar sig åt att slå sönder fiskekulturen i skärgårdarna.

Förslag till åtgärder

Skärgårdarnas Riksförbund vill att Fiskeriverket omarbetar förslaget till förvaltningsplan för ål samt åtgärder 2009 med hänsyn till nedanstående;

- Vi anser att det system med dispenser man tillämpat 2007 och 2008, till dem som fiskar mest, skall upphöra. Vi anser att de som fiskar för sin inkomst ska få dispens att fiska även om man tar en mindre fångst. Det är orimligt att behandla de som fiskar för sin inkomst med olika måttstock. Yrkesverksamma näringsidkare skall behandlas likvärdigt. Denna punkt kommer vi att pröva vidare mot EU:s konkurrensfrämjande institutioner om inte Fiskeriverkets syn på dispensgivning ändras.
- Vi säger nej till ett alltför smalt effort-system som ska gälla en fiskare som traditionellt bedriver ett blandat fiske efter både gulål och blankål. Som planen tydligt beskriver utnyttjas olika redskapstyper, men av samma fiskare. Begränsningstiden för områden med kombinerat fiske måste omfatta perioden 1.5 – 30.10.
- Vi accepterar de föreslagna strängare minimimåtten
- Vi anser att förslaget om utökade utsättningar av yngel är bra och anser att det skall finansieras genom avgifter för kraftindustrin.
- Vi föreslår att ett ekonomiskt nationellt kompensationssystem från kraftindustrin införs för turbindödad ål på motsvarande sätt som för laxen.
- Vi anser att Sveriges förvaltningsplan för ål skall gälla enbart om andra EU-länder presterar och genomför motsvarande planer. Det vore fruktansvärt om Sverige valde att offra den småskaliga fiskekulturen i vår skärgård bara för att visa sig duktig gentemot Bryssel.
- Vi anser att Sveriges förvaltningsplan kan avstå från flera av de föreslagna dyra och krångliga reglerna kring redskap och kontrollapparat fram till 2013, med tanke på ålfiskets kraftigt sviktande lönsamhet och marknadens utveckling. Normal efterlevnad av uppsatta regler måste räcka.

Den 1 december 2008

Kjell Björkquist
Ordförande

Bengt Almkvist
Förbundssekreterare

Skärgårdarnas Riksförbund

Missjö 614 98 Sankt Anna

info@skargardarnasriksforbund.se

www.skargardarnasriksforbund.se